
Eğitim Fakültesi Dergisi

<http://kutuphane.uludag.edu.tr/Univder/uufader.htm>

Üniversitelerde Okutulan Türk Dili Dersi İle İlgili Tespitler Değerlendirmeler ve Öneriler

Mustafa Cemiloğlu

Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Üniversitelerin tüm fakülte ve yüksek okullarında zorunlu bir ders olarak okutulmakta olan “Türk Dili” dersinin yirmi yıllık bir geçmişi vardır. Bu süre bir uygulamanın değerlendirilebilmesi için yeterli bir zaman dilimidir. Bu nedenle ve şu aşamada, dersin programının, derste uygulanmakta olan yöntemlerin ve öğrenci kazanımlarının tartışılması son derece yararlı olacaktır. İşte bunları ele alan bir değerlendirme sonucunda artık eskidiğine inanılan “Türk Dili Programı”nın yenilenmesi, öğretim elemanlarının derste uyguladıkları yöntemlerin tartışılması ve belki bunun sonucunda uygulamaya birliğine gidilmesi gerekecektir.

Anahtar Kelimeler: Türk Dili, Türk Dili Dersi, Türk Dili Öğretim Yöntemi.

Zusammenfassung. Das Fach “Türkische Sprache”, das an allen Fakultäten und Hochschulen als eine obligatorische Lehrveranstaltung gehalten wird, hat eine 20jährige Vergangenheit. Diese zeitliche Periode ist eine ausreichende Zeitspanne, um dieses Teilcurriculum einer Bewertung zu unterziehen. Aus diesem Grund und in dieser Phase wäre es insbesondere angebracht sich mit dem Lehrprogramm, den angewandten Lehrmethoden und dem Lernzuwachs auseinanderzusetzen. Als Ergebnis diesbezüglicher Analysen sollte das als veraltet betrachtete Lehrprogramm der “Türkischen Sprache” eine Reihe innovativer Züge aufzeigen und die in den

Lehrveranstaltungen praktizierten Lehrmethoden sollten revidiert werden. Anzustreben ist eine einheitliche praktische Umsetzung dieser Innovationen in allen Fachbereichen, in denen diese Lehrveranstaltung stattfindet.

Schlüsselwörter: Türkisch Sprache, Lehrveranstaltung Türkische Sprache, Lehrmethoden der Türkischen Sprache.

Bilindiği üzere dil, ona getirilen bakış açılarının farklılığı oranında çok değişik yönleri ile ele alınıp yorumlanmaktadır.

Bu kompozisyon içerisinde ve yine sosyolojik açıdan bakınca dilin, toplum halinde yaşayışımızın bir sonucu olduğu yargısına ulaşılmaktadır. O nedenle de bir tanım yapılmak istendiğinde de “Dil, insanlar arasında anlaşma aracıdır” denilmektedir. Ancak, insanın toplumla birlikte yaşamasının bir başka sonucu da kültürdür. Fakat, birlikte yaşadığımız toplumun ortak davranış kalıpları olan kültürün en başat ögesi de yine dildir. Çünkü dilin, kültürü hem yarattığı hem de yaşattığı var sayılır. O bakımdan dil öğrenme aynı zamanda kültür edinmedir.

Dilin, matematik bilimi açısından incelenmesi ise oldukça eski ve yine oldukça klasik bir anlayıştır. Bir dilin, ses yapısı, yazıya geçirildikten sonra fark edilen şekil özellikleri ve kelimelerin bir araya getirilişinde uygulanan kuralları “dil bilgisi” adını verdiğimiz adı üstünde dille ilgili bilgiler bütünlüğüdür.

Bir dilin, estetik dediğimiz güzellik felsefesinden yola çıkılarak kullanılmasını ifade eden anlayış ise “edebiyat sanatı”nı tarif etmektedir. Edebiyat, sıradan anlatımın ötesinde arındırılmış ve damıtılmış sanatlı bir dili içerdiğine göre hemen hemen her zaman dille beraber ifade edilmekte ve çoğu zaman dil incelemelerinin de kaynağını teşkil etmektedir. Bu anlayış çoğu zaman “dil demek aynı zamanda edebiyat demektir” gibi yanlış bir algılayışın da sebebini oluşturmaktadır.

Günümüzde dile daha çağdaş bir yaklaşımla bakılmasını sağlayan ise psikoloji bilimidir. Dilin bir zihin işleminin olduğu gerçeğinden yola çıkan psikologlar sonunda “dil bilimi” dediğimiz bilim dalını geliştirmişlerdir. Dillere farklılıkları açısından değil de, ortak yönlerinden bakan dil bilimi bireyi toplum içerisinde ele alan sosyal psikolojinin bir uzantısı gibidir.

Bütün bu genel değerlendirmelerin ötesinde günümüzde daha alt katmanlarda tanımlamalar da yapılmaktadır. Sözgeleş, “yazı dili, konuşma dili” ikilisi çok eski bir sınıflandırmadır. Bunun yanında “halk dili, aydın dili”,

“kültür dili, sokak dili” veya “standart dil, özel dil” gibi günümüze özgü tanımlamalara da rastlanmaktadır.

Bunlara ek olarak “birey”, “benlik”, “kişilik” ve “kimlik” gibi bazı psikoloji ve sosyoloji terimlerinin dille birlikte algılanması ve değerlendirilmesi de dil incelemelerine ayrı bir boyut getirmiştir.

Şu noktaya kadar getirilmiş olan çok kısa tanımlamalar “dil”in çok yönlü bir varlık olduğunu ortaya koymaktadır. Elbette bu çok yönlülük onun “eğitim-öğretimde hangi yönü veya yönleri ile ele alınacaktır” sorusunu da gündeme taşımaktadır.

Şu anda bu soruya geçmeden önce yapılması gereken iş öncelikle üniversitelerimizde okutulmakta olan “Türk Dili” dersinin çerçeve programını, onun gerekçesini, hedefini, içeriğini ve kaynaklarını tartışmak olmalıdır:

Türk Dili Dersi

Aşağı yukarı yirmi yıllık bir süre içerisinde yüksek öğretime bağlı fakülte ve yüksek okulların tamamında okutulmakta olan bu dersin gerekçesi bugün için de geçerlidir. Hatta bu gerekçe günümüzde daha da artarak devam etmektedir. Çünkü orta öğretimini tamamlamış olan öğrencilerimizin Türkçe’yi kullanma becerilerinde gerçekten büyük aksaklıklar görülmektedir. Belirli bir yüksek öğretim kurumunu tamamlayarak hayata atılma durumunda olan bu öğrencilerin dille bağlantılı eksiklerini gidermek bir zorunluluktur.

Yukarıda sözü edilen gerekçelerden sonra, çerçeve programda dersle ilgili olarak gösterilen hedef şöyle özetlenebilir:

- 1- Türkçenin yapı ve işleyiş özelliklerini kavratmak,
- 2- Dili yazılı ve sözlü anlatımda kullanma yeteneğini (?) kazandırmak,
- 3- Anadili şuuruna sahip gençler yetiştirmek,
- 4- Çalışmaları özellikle retorik alanında yoğunlaştırmak,

Genel olarak düşünüldüğünde Türk Dili derslerinin belirlenen bu amacı için söylenecek fazla bir şey yoktur. Çünkü, dille ve edebiyatla ilgili olarak okutulmakta olan derslerin hemen tamamında bu amaçlar özellikle vurgulanmaktadır. Yani öğrencinin önce yazılı ve sözlü anlatımını geliştirmesi, sonra dille ilgili bir kültür edinmesi ve nihayetinde de dilden yola çıkarak ulusal kimliğe ve ulusal benliğe ulaşması beklenmektedir.

Türk Dili dersinin programında gösterilen konular başlangıçta dört yıllık bir perspektif gözetilerek hazırlanmıştır. Bu dört yılın içerdiği konular ders tanımı olarak düşünüldüğünde:

Birinci sınıfın konuları iki ayrı bölüm halinde düşünülmüş, önce Türkçe'nin dünya dilleri arasındaki yerini ve onun özelliklerini veren bölüm yer almıştır. İkinci bölümde de imlâ ve noktalama konularına yer verilmiştir.

İkinci ve üçüncü sınıfın konuları da aynen birinci sınıf gibi iki ayrı bölüm halinde düşünülmüştür. İlk bölümde yine sözcük türleri ile isim ve fiil işleme ekleri, cümle unsurları gibi dil bilgisi konularına yer verilmiştir. İkinci bölümlerinde de yazılı ve sözlü kompozisyonla ilgili kuramsal bilgilere ve türlerle bağlantılı uygulamalara zaman ayrılmıştır.

Dördüncü sınıfın programında öğrencinin karşısına çıkartılan konular da yine ikili bir görüntü çizmektedir. Bu görüntüde önce rapor, makale, bildiri gibi bilimsel yazıların düzenlenmesindeki esaslar yer almaktadır. İkinci olarak da edebiyat eserlerinden yola çıkılarak sözlü ve yazılı anlatımın geliştirilmesi öngörülmektedir.

Ders tanımında dikkati çeken en önemli nokta sözlü ve yazılı anlatımın bir yetenek olarak tanımlanmasıdır. Programın üç yerinde “dillerini doğru ve güzel kullanma yeteneği kazanamamak”, “Türkçe'yi doğru ve güzel kullanma yeteneğini kazandırabilmek”, “Öğrencinin doğru ve güzel yazma yeteneğinin geliştirilmesi” tarzında ifadeler yer verilmiştir. Bu anlatımların bilimsel olmadığı açıktır. Çünkü dil bilimi dili kullanabilmeyi bir yetenek olarak değil; doğuştan getirilen ve her insanda müştereken bulunan bir “gizil güç” olarak tanımlamaktadır. Olsa olsa burada söylenmek istenen şey herhalde dil becerisinin geliştirilmesi olmalıdır. Dilimizde çokça kullanılmakta olan “yetenek” sözcüğü ile anlatılmak istenen ise bir beceriye yatkın olup olmama durumudur. Dil bilimi dil edinmeye yatkın olmama diye bir kavramı kabul etmemektedir.

Çerçeve programın son bölümünde sıralanmış olan kitaplar ve öğrenciye önerilecek eserler 55 kalemde ifade edilmiştir. Bunların seçiminde ve dizilişinde belirli bir anlayışın gözetilmediği anlaşılmaktadır. Kabaca bakıldığında türlerine ve konularına göre birkaç sınıflandırma yapmak mümkün olmaktadır:

- 1- Atatürk'ün “**Nutuk**” adlı eseri ile Söylev Demeçleri.
- 2- Ahmet Haşim, Arif Nihat Asya, Yavuz Bülent Bakiler; Orhan Veli, Faruk Nafiz Çamlıbel ve Mehmet Akif Ersoy gibi **şairlerin şiir kitapları**.

- 3- Halit Ziya Uşaklıgil, Ömer Seyfettin, Halide Edip Adivar, Yakup Kadri, Memduh Şevket, Reşat Nuri, Refik Halit, Ahmet Hamdi Tanpınar, Peyami Safa, Sait Faik, Tarık Buğra, Sevinç Çokum gibi **hikâyeci ve romancıların eserleri**.
- 4- Yabancı edebiyatçılardan Alein, Bacon ve Montaigne'in; yerli yazarlarımızdan Mehmet Çınarlı, Nihat Sami Banarlı, Mehmet Kaplan, Ahmet Hamdi Tanpınar, Sadık Tural ve Suut Kemal Yetkin'in **deneme kitapları**.
- 5- Adnan Adivar, Ziya Gökalp, Erol Güngör, Mümtaz Turhan ve Hilmi Ziya Ülken'in **sosyolojik incelemeleri**.
- 6- Tahsin Banguoğlu, Muharrem Ergin, Ali Karamanlıoğlu, ve Zeynep Korkmaz'ın Türk Dili ve **Türk Dil Bilgisi ile ilgili eserleri**.
- 7- Sabahat Emir, Niyazi Karasar, Mustafa Nihat Özön, Fevziye Abdullah Tansel'in **kompozisyon yazma** tekniği ile bağlantılı kitapları.

Bu listeye göre öğrenciler öncelikle Atatürk'ün büyük Nutk'unu ve bizzat onun dilinden çıkmış demeçleri okumalıdır. Bunun yanında yine bilgi olarak Türk Dil Bilgisi kitaplarını ve kompozisyon yazma tekniği konusundaki eserleri inceleyip öğrenmelidirler. Yine aynı anlamda bilimsel sosyolojik incelemeler de okunmalıdır.

Öğrencinin fikir dünyasını geliştirme çalışmalarında deneme türünde yazılmış düşünce eserlerinin önemli bir payı bulunmaktadır. Burada belirli bir demet çerçevesinde olsa bile denemelere yer verilmiş olması son derece isabetlidir ancak; yeterli değildir.

Edebiyat estetiği adına şiir kitaplarının, roman ve hikâyelerin bu 55 maddelik listede önemli bir paya sahip olduğu görülmektedir. Ancak, bu listedeki şiir kitaplarının bir bölümünün (Sözgeleş Ahmet Haşim), yine romanlardan birkaçının (Mai ve Siyah, Eylül gibi) günümüz üniversite öğrencisine söyleyebilecek çok fazla bir sözünün bulunmadığı bilinmektedir. Meselâ Ömer Seyfettin'in hikâyeleri artık ilköğretim çağında okutulmaktadır.

Listede yer alan fikri eserlerin büyük çoğunluğu isabetle seçilmiştir. Ancak günümüzün genci çağdaş anlamda sosyolojik ve psikolojik incelemelere de ihtiyaç duymaktadır.

Kazanımlar ve Sorunlar

Türk Dili dersinin yirmi yıllık bir süredeki uygulamalarından sonra öğrenciler ne kazanmışlar ve hangi davranışları edinmişlerdir sorusunun cevabı

son derece önemlidir. Tabii bunun peşi sıra da dersin y¼r¼t¼lmesinde karşı-laşılan aksaklıklar ¼nem taşımaktadır.

Dersle ilgili aksaklıkların bir b¼l¼m¼ doğrudan T¼rk Dili dersinin yapılanmasından kaynaklanmaktadır. Elbette ¼nemli bir kısmı da ¼niversitelerin ve fak¼ltelerle y¼ksek okulların kendi iç sorunlarının yansımalarıdır. ¼niversitelerin i yapılarına ¼zg¼ sorunlar daha çok dersin branş derslerinin yanında hafife alınması ve onun ikinci, belki de ¼¼nc¼ sınıf bir ders olarak algılanması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Burada bu gibi yerel sorunlar ¼zerinde durmaktan daha çok onun içeriğinden ve y¼ntemlerinden yola çıkan bir eleştirinin yapılması beklenmelidir.

Yukarıda da belirtildiği ¼zere ders tanımında g¼r¼len eksiklikler, uygulamada olumlu sonuç vermeyen konular ve uygulanmaya çalışılan y¼ntemlerdeki eksiklikler tartışılmalıdır. Elbette bu tartışmanın ¼nemli bir kısmı ¼đrenci kazanımlarına ayrılmalıdır.

ereve programın gerekçesini oluşturan “Giriş”te lise mezunu gençlerin kendi anadillerini yazılı ve s¼zl¼ anlatımda başarılı olarak kullanamadıklarından, dolayısıyla da T¼rk Dili dersinin ¼ncelikle bu eksikliği gidermesinin beklendiğinden s¼z edilmekte idi. Sanırım belirlenmiş program ve onun yirmi yıllık uygulaması bu beklentiye cevap verememiştir.

Beklenen kazanımların elde edilemediğini g¼steren ¼nemli bir belirti bu derse y¼nelik olarak hazırlanmış olan ders kitabı niteliğindeki eserlerin çokluğudur. Neredeyse sayıları onlarca ifade edilen ve genel olarak “T¼rk Dili” genel başlığı altında yayımlanmış bulunan bu tarz kitaplar belli ki “yeni bir kaynakça” ve “yeni bir y¼ntem” felsefesinden yola çıkmış olmalıdır. Hiç şüphesiz bir konuda yazılmış bulunan kaynak eserlerin çokluğu o konunun genişlemesine y¼nelik olumlu bir gelişmedir. Ancak, yapılacak genel bir değerlendirme “T¼rk Dili” kitaplarında ¼nerilmeye çalışılan y¼ntemler arasında çok b¼y¼k farklılıkların bulunduğunu g¼sterecektir. S¼z¼ edilen bu farklılığın başında yer alan iki anlayış “bilgi vermeye y¼nelik olma” ile “uygulamaya y¼nelik olma” şeklinde ¼zetlenebilir.

“T¼rk Dili” kitaplarında g¼zlemlenen bu anlayış farkı sanırım dersin y¼r¼t¼lmesinde g¼z ¼n¼nde bulundurulan y¼ntemlerden de ileri gelmektedir. T¼rk ¼niversitelerinde T¼rk Dili okutmanlarınca y¼r¼t¼len bu ders için g¼revlendirilmiř bulunan elemanların yetişme koşulları bellidir. Bu elemanlar elbette Fen-Edebiyat Fak¼ltelerinin ve kısmen de Eğitim Fak¼ltelerinin T¼rk Dili ve Edebiyatı B¼l¼mlerinden mezundurlar. Bu formasyon, alan bilgisi ile ilgili herhangi bir tartışmaya izin vermez. Yani bu elemanların bilgiye y¼nelik altyapısı T¼rk Dili dersinin y¼r¼t¼lebilmesi için yeterlidir.

Ancak, dersle ilgili yöntem bilgisi, yani eğitim-öğretim formasyonu en az alan bilgisi kadar önemlidir. Çünkü çağımızda artık bilgiyi kazandırma ve davranış oluşturma yolları yani “didaktik”, alan bilgisinden farklı bir tarz olarak düşünülmektedir. O halde dersi yürütecek olan elemanların “metodoloji” açısından yetiştirilmesi de bir zorunluluk olarak karşımızda durmaktadır.

Tartışmalar ve Öneriler

Yukarıdaki bölümlerde de belirtildiği gibi dersin gerekçesinde söylenenler bugün hem de artarak geçerliliğini sürdürmektedir. Günümüzde aynı gerekçeye artık Türkçe'nin gelecekte olup olamayacağı gibi bir büyük tehlike de ilave edilmiştir. Basın-yayın organlarında, diğer iletişim araçlarında, cadde ve sokaklarda, ticari hayatta dil adına yaşananlar tehlikenin boyutunu açıkça ortaya sermektedir. O nedenle dersin gerekçesi bugün için genişlemiştir denebilir.

Türk Dili dersinin içeriği düşünüldüğünde söylenebilecekler çoktur: Bu dersle ilgili olarak öğrencilere dil bilinci ve anadili sevgisi verilmelidir. Ancak bunun okutulacak dil bilgisi konuları ile verilemeyeceği de bilinmelidir. Çerçeve programda yer alan “Türkçe'nin dünya dilleri arasındaki yeri” ve “Türkçe'nin ses ve yapı özellikleri” konuları salt bilgi edinme adına yeterli sayılmalıdır. Onun ötesinde yer alan “sözcük türleri”nin, “cümlelerin öğeleri”nin konu dışında bırakılması gerekir. Çünkü Türk Dili dersinden amaç öğrencilerin sözlü ve yazılı anlatımlarının geliştirilip zenginleştirilmesidir. Bunun da yolu dille ilgili kuramsal bilgi edinmekten geçmez.

Aynı anlayışı “noktalama işaretleri” ve “yazım kuralları” için de düşünmek gerekir. Dilin edinilmesinde olduğu gibi “yazım” ve “noktalama” konularının da uygulamadan yala çıkılarak öğretilmesi esastır. O bakımdan kuralların bilgiden yola çıkılarak verilmesi doğru bir yol değildir.

Türk Dili çerçeve programında yer alan “şiir” konuları doğrudan duygu oluşturmaya ve duygu yaşatmaya yöneliktir. Bu durum ise büyük ölçüde ilköğretim ve ortaöğretim basamağının gerektirdiği bir çalışmadır. Dolayısıyla da çerçeve programdaki şiirle bağlantılı konuların azaltılmasında ya da onların yerine daha önemli konuların okutulmasında yarar düşünülmelidir.

Çağımızın hızla değişen ve yoğun yaşanan dünyasında üzülererek belirtelim ki, uzun soluklu eserlere zaman ayrılamamaktadır. O nedenle de tahkiyeli eserlerden roman yerine hikâyenin seçilmesinde yarar vardır.

Türk Dili programının geriye kalan iki konusundan birisi deneme türü örneklerini içermektedir. Deneme türünün tanınmış yabancı ve yerli yazarlardan seçilecek örneklerle okutulması, düşünmeyi ve düşünce geliştirmeyi öğrenme adına son derece yararlı bir girişimdir. Düşünce derinliğinin ve değerler sisteminin estetik bir değer de taşıyan deneme örnekleriyle kazandırılması felsefenin aksiyoloji anlayışına da uygun düşmektedir.

Türk Dili dersinde dikkatleri çeken son konu doğrudan kompozisyon türlerini tarif etmektedir. Özellikle yazılı kompozisyona bağlı uygulamalar, yani makale, rapor, bildiri yazma uygulamaları, bunlarla ilgili genel bilgiler ve başlıca kompozisyon türleri, üzerinde çok durulan çalışmalar olarak göze çarpmaktadır.

Bilindiği üzere bunların hemen tamamı bir önceki öğrenim basamağının yani ortaöğretim kurumlarının çalışmalarını kapsamaktadır. Öğrencinin bir yıl önce karşılaştığı konuları yine aynı yöntemle tekrar okumak durumunda kalması kesin olarak bıkkınlık getirecektir. Onun yerine yine aynı amaca hizmet eden fakat en azından işleyiş tarzını değiştiren bir başka yolun denemesi uygun olacaktır. Yani öğrencinin makale, rapor, dilekçe, iş mektubu gibi konularda bilgi edinmesi bunları uygulayabilme anlamına gelmemektedir.

Türk Dili çerçeve programının en önemli eksikliği hiç şüphesiz “paragraf” kavramına hiç yer vermemiş olmasıdır. Halbuki çağdaş anlatım uygulamalarında, özellikle de yazılı anlatımda dil kullanma becerisinin en önemli göstergesinin paragraf teşkili olduğu bilinmektedir. Başarılı paragraf oluşturma uygulamalarından sonra diğer türlere geçiş her zaman daha kolay olabilmektedir. Yani yazılı anlatımın temelini paragraf teşkili oluşturmaktadır.

Bu değerlendirmelerden sonra ve yeni bir çerçeve program önermeden önce “Türk Dili” dersinin felsefesinin oluşturulması gerekir. Bu felsefenin bir ayağını dil biliminin “gönderilen ve gönderen” kavramlarının teşkili gerekir. Bu kavramların ifade ettiği gerçek şudur: Doğuştan dil kullanabilme potansiyeli ile dünyaya gelmiş bir insanın güzel konuşabilmesi için öncelikle güzel konuşmaları dinlemesi, güzel yazabilmesi için de güzel yazılmış yazıları okuması gerekir. Yani kısaca söylenirse “iyi anlatabilmenin yolu iyi anlamadan geçmektedir”.

Bu felsefi anlayış bizi öğrencinin sürekli olarak okuma ve dinleme ortamında bulundurulmasına; onu izleyerek de konuşturulup yazdırılmasına götürmektedir.

Türk Dili dersi felsefesinin ikinci ayağını öğretim yöntemimin teşkil etmesi gerekir. Bu yöntem günümüzde “problem çözme” olarak tanımlanan bir işleyiş biçimidir. Ona göre de işleyişin üç ayağı bulunmaktadır. Bunlar:

- 1- Problem oluşturma.
- 2- Keşfederek öğrenme.
- 3- Transfer etme.

Bu yönteme göre Türk Dili dersinin içeriğinde yer alan her konu bir problemdir. Dolayısıyla da dersi okutan öğretim elemanı konusunu işlerken ilk aşamada vereceği bilgileri, tanımları, özellikleri ve kuralları bir sorun olarak öğrencisine sunacak ve onların dikkatini bunların üzerine çekecektir.

İkinci aşamada bu sorun öğrencilerle birlikte sanki yeniden keşfedilecek ve sonunda bilgiye, kurala ya da tanıma ulaşılabilecektir. Bu ikinci aşamada örneklerden ve küçük parçalardan yola çıkılacak ve tümevarım yolu izlenecektir.

Yöntemin üçüncü ve son ayağını keşfedilen bilginin bir başka alana ya da yeni bir uygulamaya taşınması oluşturacaktır.

Bu yöntemin daha iyi anlaşılabilmesi için kısaca şöyle söylemek gerekir: Sözel, önce bir makale örneği okutulacak ve bu makalenin özellikleri sorun olarak öğrencinin önüne konacaktır. Daha sonra da örneğin taşıdığı özellikler keşfettirilerek öğrenciye buldurulacak ve nihayetinde de bulunan bu özelliklerin uygulanması istenecektir.

Sonuç

Sonuç olarak söylemek gerekirse:

- 1- Türk Dili dersinin çerçeve programının yeniden düzenlenmesi ve yeni programda sadece şu konuların bulunması gerekir: Türkçe'nin ses ve şekil özellikleri ve bu özellikleri ile dünya dilleri arasındaki yeri; paragraf ve yapısı (konu, bakış açısı, plânı, çeşitleri), deneme, köşe yazısı, makale, inceleme gibi düşünce temeli olan fikir yazıları (bu yazıların anlatım özellikleri ve anlatım plânları); konferans, panel, tartışma türünden sözlü anlatım örnekleri.
- 2- Türk Dili dersinde, yöntem olarak tamamen örneklerden yola çıkan bir yol izlenmesi ve böylece öğrencilerde öncelikle bir birikim oluşturulması gerekir. Örneklerin estetik değeri de taşınması güzel sanat eğitimi

anlamı taşıyacak ve hem estetik hem de etik bir arada gerçekleştirilecektir.

- 3- Türk Dili dersi için gerekirse bir “Güzel Yazılar Antolojisi” hazırlanmalı ve derste bu yazılardan seçilecek örneklerin işlenmesi önerilmelidir.
- 4- Dersin işlenişinde dil biliminin “önce gönderilen, daha sonra da gönderen olma” anlayışı ihmal edilmemeli ve muhakkak örneklerden yola çıkan ve bütüne ulaşan keşfettirme yöntemi izlenmelidir.